

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Αλέξανδρος
Νικολάου, ΒΠΠΓ

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Στην αρχαϊκή εποχή εικάζεται ότι υπήρχε κάποιο είδος θεατρικής κατασκευής στο χώρο που βρίσκονται τα σημερινά ευρήματα του θεάτρου, ενώ στα κλασσικά χρόνια υπήρχε σίγουρα κάποια θεατρική κατασκευή, η οποία αναφέρεται από τον Ηρόδοτο σε σχέση με γεγονότα που ανάγονται στα 465 π.Χ.
- Σήμερα διατηρούνται ίχνη μόνον από το παλαιότερο θέατρο της εποχής του τυράννου Νάβι (200 π.Χ.).
- Η κατασκευή που ανασκάπτεται σήμερα κατασκευάστηκε στα ρωμαϊκά χρόνια, στην πρώιμη ρωμαϊκή εποχή περίπου το 30-20 π.χ., ενώ υπάρχουν και πολλά άλλα επί μέρους στοιχεία που χρονολογούνται μέχρι και το τέλος του 4ου μ.Χ. αιώνα.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Σημαντική ιστορική φάση του θεάτρου είναι η προσθήκη ενός ρωμαϊκού σκηνικού οικοδομήματος το 78 μ.Χ., δώρο του αυτοκράτορα Βεσπασιανού.
- Στη θέση του θεάτρου αναπτύχθηκε ένας οικισμός μεταξύ του 10ου και 13ου αι., τα υπολείμματα του οποίου στον χώρο της ορχήστρας, της σκηνής και του κάτω κοίλου έπεσαν κατά τις ανασκαφές.
- Το θέατρο, μετά τις επιδρομές βαρβαρικών φυλών τον 4ο αιώνα μ.Χ. και την περιτείχιση της ακρόπολης, εγκαταλείφθηκε ως χώρος συγκεντρώσεων.
- Κατά τη Βυζαντινή εποχή, το κοίλον του καταλήφθηκε από σπίτια.

Άποψη του θεάτρου

Φωτ. Αρχείο: Σ. Μπένου, Διάζωμα

ΘΕΣΗ & ΔΟΜΗ

- ▣ Το αρχαίο θέατρο της Σπάρτης βρίσκεται στα βόρεια της σύγχρονης πόλης και στη νότια κλιτύ του λόφου της Ακρόπολης.
- ▣ Πάνω από το μεγαλοπρεπές Θέατρο και στο υψηλότερο σημείο του λόφου βρισκόταν το περίφημο Ιερό της Αθήνας Χαλκιοίκου, της Πολιούχου Θεάς της Σπάρτης.
- ▣ Αποτελούσε σημείο αναφοράς για την αρχαία Σπάρτη της ρωμαϊκής περιόδου. Μπροστά από το θέατρο διερχόταν κεντρική οδική αρτηρία της Σπάρτης των Ρωμαϊκών χρόνων, όπου κατά το 2ο μ.Χ. αι. στον τοίχο της παρόδου χαράχθηκε μεγάλος αριθμός τιμητικών επιγραφών.

Φωτ. Αρχείο: Σ. Μπένου, Διάζωμα

ΘΕΣΗ & ΔΟΜΗ

Το θέατρο ξεχωρίζει για το μέγεθός του, την ποιότητα και την πολυτέλεια της κατασκευής του, που αντανακλάται στη χρήση εγχώριου λευκού μαρμάρου. Ο Πausanίας το χαρακτηρίζει «θέατρον, λίθου λευκού, θεάς άξιον». Με διάμετρο κοίλου 141 μ. ήταν ίσως το μεγαλύτερο θέατρο στον ελλαδικό χώρο. Συγκρίνεται με αυτό της Δωδώνης με διάμετρο κοίλου 136 μέτρα και της Μεγαλόπολης με διάμετρο 131 μέτρα. Υπολογίζεται δε, ότι ήταν σχεδιασμένο για να υποδέχεται 16.000-17.000 θεατές, χωρητικότητα που υπερβαίνει κατά πολύ εκείνη του αρχαίου θεάτρου της Επιδαύρου.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Στο κυρίως θέατρο (κοίλον) υπήρχαν δέκα κλίμακες και εννιά κερκίδες, ενώ στο επιθέατρο 17 κλίμακες και 16 κερκίδες. Με την εκπόνηση της αρχαιολογικής μελέτης προέκυψε η πιθανή ύπαρξη ενός ακόμα διαζώματος (δεύτερο επιθέατρο).

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τα εδώλια είναι στο σύνολό τους μαρμάρινα και μονολιθικά. Η ορχήστρα αποτελεί το κεντρικό και σημαντικότερο μέρος του θεάτρου και είχε σχήμα πετάλου. Ξεχωρίζουν οι μαρμάρινοι θρόνοι με τα λεοντοπόδαρα και τα ανθέμια, που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές και ήταν τοποθετημένοι εντός της ορχήστρας. Το κοίλον όμως σώζεται σε κακή κατάσταση, διότι τα εδώλια και η θεμελίωσή τους χρησιμοποιήθηκαν σαν οικοδομικό υλικό σε κατοικίες που κατασκευάστηκαν στο χώρο αυτό κατά τον 9ο μ.Χ. αιώνα. Οι οικίες αυτές δεν έχουν ακόμη ανασκαφεί στο σύνολό τους, μερικά ερείπια μάλιστα φαίνονται καθαρά στο δυτικό τμήμα της ορχήστρας.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Επιπρόσθετα ανακαλύφθηκε ότι έκαναν χρήση κινητής σκηνής γεγονός που πιθανά φανερώνει την ανάγκη για ύπαρξη ελεύθερου χώρου, πιθανότατα γιατί το θέατρο χρησιμοποιήθηκε ως τόπος δημόσιων συναθροίσεων και πάνδημων θρησκευτικών εορτών. Στο τέλος του 1ου μΧ. αιώνα, το θέατρο απέκτησε σταθερή μνημειώδη διώροφη μαρμάρινη σκηνή, κορινθιακού ρυθμού.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το θέατρο είχε τις εξής διαστάσεις:

- ▣ Διάμετρος ορχήστρας: 25.52m . (Μεγαλόπολης: 31m).
- ▣ Μήκος από άκρο σε άκρο παρόδων: 147m.
- ▣ Διάμετρος κοίλου άνω: 114m . (Επιδαύρου: 117m).
- ▣ Πλάτος διαζώματος: 1.80m.
- ▣ Πλάτος άνω κιονοστοιχίας : 4.8m.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το αρχαίο θέατρο, σήμερα, δεν μπορεί να θεωρηθεί επισκέψιμο μνημείο, καθώς όχι μόνο δεν έχει ολοκληρωθεί η ανασκαφή του, αλλά υπάρχουν πολλές ανοικτές τομές από τις ανασκαφές και έρευνες των 1926-1930, 1992-1996 και πρόσφατα του Προγράμματος Συνεργασίας της Ε΄ Εφορίας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και της 5ης Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η κατάσταση του μνημείου είναι κακή, κυρίως διότι το κοίλο κτίστηκε πάνω σε επιχώσεις και μεγάλο μέρος του καταστράφηκε για την οικοδόμηση βυζαντινών σπιτιών και εργαστηρίων σε όλη του την έκταση. Πολλά μάρμαρα από τους αναλημματικούς τοίχους δηλαδή τους τοίχους που είχαν χτιστεί για να συγκρατούν το χώμα, αφαιρέθηκαν από τον τότε ιδιοκτήτη του χώρου σαν οικοδομικό υλικό για τα σπίτια της σύγχρονης πόλης γύρω στα 1870, ενώ το 1931 διαλύθηκε μεγάλο μέρος του δυτικού αναλημματικού πύργου για την κατασκευή του λόφου. Μολονότι το 1934 κατασκευάστηκε εσπευσμένα από τον Α. Αδαμαντίου αντηρίδα (στήριγμα για να συγκρατούνται τα χώματα) από τούβλα, η κατάσταση του πύργου κρίνεται ιδιαίτερα κακή.

Επίσης μετά την ανασκαφή του 1926-1930 καταστράφηκαν και τα οικοδομικά λείψανα που υπήρχαν από τη Βυζαντινή εποχή.

ΠΗΓΕΣ

- ▣ http://www.diazoma.gr/200-Stuff-06-Theatres/Datasheet_Spartis_v1.pdf
- ▣ <http://www.yppo.gr/0/gindex.jsp>
- ▣ http://www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_04/11/2013_526201